

Serdar Korucu: Yaşar Kemal'in kaleminden: Ermeni mülkleriyle 'cumhuriyetin şişirdiği keneler'

Posted on 25/01/2015

Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilen ilk Türkiyeli yazar Yaşar Kemal, kaldırıldığı hastanede yoğun bakım ünitesinde. Van'ın Muradiye ilçesine bağlı Ernis (bugün Ünseli) köyünden Adana'ya (bugün Osmaniye sınırları içinde kalıyor) taşınan, kendi deyimiyle "Cumhuriyetin ilk yıllarında bir Türkmen köyünde tek Kürt ailenin çocuğu olarak doğan" Yaşar Kemal, eserlerinde büyüdüğü topraklardaki Ermeni geçmişine sık sık atıfta bulundu.

Son olarak 2011'de Fransa'dan onur nişanı "Legion d'Honneur", 2013 yılındaysa Ermenistan'dan "Krikor Nargatsi Nişanı" nişanına layık görülen Yaşar Kemal'in Adana bölgesindeki Ermeni mülkleriyle ilgili en bilinen satırları "Yağmurcuk Kuşu" romanında geçiyor:

"Annesi İsmail Ağa'ya şöyle öğütler: 'Bir de senden dileğim, oğlum, o kasabaya gidersen, o Ermenilerden kalma evleri, tarlaları kabul etme. Sahibi kaçmış yuvada, öteki kuş barınmaz. Yuva bozanın yuvası olmaz. Zulüm tarlasında zulüm biter.'

'Ermeniler kuş değil, evleri yuva olamaz'

İsmail Ağa bu öğüde uyararak romanın sonraki bölümlerinde "Sağol ama Bey, ben Ermeni konağı, çiftliği, tarlası istemem" diyordu ancak konağı öneren kişi teklifinin reddedilmesine kızılıyordu.

“Onlar kuş değil Ermeni” diye bağırdı, bir çelik tel gibi zangırdatarak Arif Bey, ayaklarını yere vurup tepinerek, “Sen ne söylüyorsun, be akılsız Kürt, deli Kürt, onlar kuş değil, kuş değil... Evleri de yuva, olamaz.”

‘Cennet yatırımı’ olarak ‘Ermeni öldürmek’

Yaşar Kemal, bölgede var olan “şu kadar Ermeni öldüren cennetliktir” propagandasını da İsmail Ağa’nın dostu Onnik’i öldürmek isteyen köylülerden kurtarması üzerinden anlatıyordu:

“Ver Ermeni’yi bana, onu öldürmeliyim ben. Cennete gideceğim. Bu Ermeniye de öldürürsem, benim sayım tamam olacak, cennete gideceğim, ver onu bana da sevaba gir. Ben onu Rıza’dan satın aldım”

‘Çoğu Ermenilerden kalma topraklar’

Yaşar Kemal 1980’de yazdığı bu romanından çok daha önce, 1950’de kaleme aldığı İnce Memed’in ilk cildinde de Ermeniler’e yer veriyordu:

“Ali Safa Beyin son ele geçirdiği çiftlik, Karadutla sınır sınıradır. Çiftliğin topraklarının yarısından çoğu Ermenilerden kalmadır. Gerisi de Karadut köylülerinden zorla, hileyle alınmadır.”

‘Kurtuluş savaşı olmasaydı eğer’

Yaşar Kemal İnce Memed’in ikinci cildindeyse Ermeni mülklerinin “el değiştirme” sürecine odaklanıyordu.

“Kurtuluş Savaşı olmasaydı eğer, bu toprakların bir avucuna bile sahip olmayı düşünemezdi. Bu toprakların büyük bir kısmı Sultan Abdülhamidin, dere-beylerin, Mısırlı dedikleri Arapların, bir de Ermenilerindi.”

Mustafa Kemal’e ‘hediye’ Ermeni mülkü

“Arif Saim Bey Dörttyolda kaldığı süre içinde oranın zenginleri, ayan ve eşrafiyla konuştu. Dörttyolda da Hazineye kalmış Ermeni mülkleri ve portakal bahçeleri vardı. Arif Saim bu mülklerden ve bahçelerden en güzelini Paşaya hediye ettirdi. “Ne demek!” diyordu. “Bu yurdun kurtarıcısının burada bir bahçesi olmasın! Olur mu?” Öfkeden köpürüyor, utançtan yerin dibine geçiyordu.”

Türkmen dostuna evini bırakan Ermeni

“Ahmet Beyin Çukurovada en çok beğendiği ikinci toprak Akmezar köyünün yakınındaki bir küçük çiftlik oldu. Ermeniler kaçarlar, bu küçük çiftliğin sahibi Ermeni çiftliğini bir Türkmen dostuna satmış oldu. Türkmenle Ermeni can arkadaşları. Ermeni dedi ki: “Eğer döner gelirim kardeş, toprağımı bana geriye verirsin. Geriye dönemezsem çiftlik senin olsun. Anan sütü gibi ye iç, kullan, helal olsun.”

Yıkılmaya yüz tutan Ermeni mahallelerinde Kürtler

“Ermenilerin bırakıp gittikleri mahalle yıkıntıya yüz tutmuştu. Burada şimdi Doğu Anadolundan göç etmiş Kürtler oturuyorlar, kasabadaki en küçük bir olayla bile ilgilenmiyorlardı. Toprak damlı Ermeni evlerinde oturan Kürtlerin mahallelerinden durmadan Kürtçe bağrışmalar geliyordu....

Eski Ermeni mahallesinde ulu zeytin ağaçları, incir ağaçları sıcakta toz içinde kalmış, kavruluyorlardı. Yıkık Ermeni mahallesinde yıkıntılar arasında nar bahçeleri, nar bahçelerinde sevişirlerken ocaktaki demirler gibi kıpkırmızı kesilen kaya yılanları, uzun uzun...”

Yaşar Kemal, Ermeni mülklerini eline geçirenlere yönelik en sert eleştirilerini ise İnce Memed’in üçüncü cildinde yer verdi. Bu kesimi “Cumhuriyetin şişirdiği keneler” diye niteliyordu:

“Ötekiler gibi hazinenin, ya da Ermenilerin topraklarına konmamıştı Murtaza Ağa. Ve hem de bununla övünürdü. Yalnız, şimdi bu oturduğu konağı, kaçarken ona Ermeni dostu Karabet Keklikyan vermişti. Herkes konağın Karabetten zorla alındığını söylüyordu ya, Murtaza Ağa bu iftiraya cin ifrit oluyordu. Hayır, o, bu görkemli konağı gasp etmemiş, Ermeni dostu Keklikyana çil çil altınlar sayarak satın almıştı. Konakları gasp edenler Zülfüydü, Taşkın Halil Beydi, Molla Duran Efendiydi, Mustantık Rüştü Beydi. Ötekilerdi. Bir kuruş vermeden, ne devlete ve ne de konakların sahiplerine, onlar gidince, babalarının malları gibi gelip oturuvermişlerdi.”...

“Ötekiler düşmüşler yazıya yabana, Ermenilerin çiftliklerini, Yörüklerin kışlaklarını, öteki Hazine tarlalarına pay ediyorlar, bir türlü de gözleri toprağa doymuyordu. Taşkın Halil Bey, Zülfü, emekli yargıç Hüdai, Mustafa Rüştü Bey, bunların hepsi hepsi birer sahtekardı. Hepsi, Çamuroğulları, Tazıgiller, Yiğitoğuan üç beş yılın, Cumhuriyetin şişirdiği kenelerdi.”

Ermenilerin güvendiği Amber ev

Yaşar Kemal, İnce Memed’in dördüncü ve son cildindeyse Ermeni komşularının emanetlerine sahip çıkan “iyi” karakterlere yer verdi.

“Savaş başlayıp da kasaba halkı birbirine düşünce, ortalık karışıp da herkes Müslüman, Ermeni, diye ikiye ayrılınca, göç etmekte olan Ermeniler Amber Ağaya başvurmak zorunda kaldılar....

Kasabadaki birçok kişi Ermenileri de, onların Amber Beydeki servetlerini de unutmuş gitmişlerdi. Gece yarısı Amber Beyin kapısı çalındı, yıllardır bu vakitlerde onun kapısını hiç kimse çalmamıştı....

“Biz seni soymaya, Ermenilerin sana bıraktıkları emanetleri almaya geldik.”...

“Şimdi siz geldiniz, benim yirmi bir yıldır sakladığım komşuların emanetlerini elimden aldınız, bu emanetlerin bende olduğunu herkes biliyor, bunları benden sizin aldığınızı millete nasıl söylerim de, onları nasıl inandırırım. Benim derdim bu.”...

“Seni öldürelim mi?” diye sordu Ferhat Hoca.

“İnsanlığım lekeleneyeceğine beni öldürün. İnsanların insanlara güveni kalmayacağına, bu dünyada güvenilir bir insanın bile olmayacağına insanların inanması, insanlığın ölümü demektir. Ben buna sebep olacaksam, ölmem daha iyidir. Haydi bir şey yapın öyleyse.”

Yaşar Kemal, Ermenilerin mülklerini güvendikleri Müslüman komşularına bırakma nedenini bir başka romanında, “Akçasazın Ağaları” dizisinin ilk kitabı olan “Demirciler Çarşısı Cinayeti”nde anlatıyordu.

‘Kansız bir safa sürmesin’ diye verilen Ermeni mülkleri

“Bu konak, ona Ermeni bir arkadaşının armağanıydı. Ermeni arkadaşı bir gece, daha kaçkaç, daha sürgün falan yokken ona gelmiş, «Bizim sonumuz yok. Bizi ya öldürecek, ya

sürecekler,» demiş, evin tapusunu ona vermişti. Güya evi Beye üç bin altına satmıştı. Bey şaşırılmış, «Amanın dostum, bu nasıl olur, sizi kira sürer, kim öldürür?» diye Ermeniye teselliye çalışmış, sözünü dinletememişti. Ermeni diyordu ki, «Bu konağı özendim bezendim yaptırdım, içinde de iki yılcık oturamadım. Baktım ki gidiyorum. Konağımda kansız, ciğeri beş para etmez birisi safa sürecek. Düşündüm ki bu ev kime layık, Sarıoğlu Derviş Beye layık. .. Al, helal olsun ev sana. Al, güle güle otur. Sana böyle bir ev değil, bin ev layık. Saraylar layık.»”

“Çadırdan gelip konağa yerleştiler”

Yaşar Kemal, Ermeni mülklerinin bölgede kalan halkı nasıl zenginleştirdiğini de sert bir eleştiri diliyle ele aldı.

“Süleyman Sami:

“Ulan o Ermeniler kaçmasalardı, sen de avucunu yalardın. Sazanlı toprağına sen de, Abdül de kurban olurdunuz. Gül Fatma Çukurovada namlı orospu, sen oduncu olur kalırdınız. Şükret ulan, şükret, iki dinli Serkise... Serkis Hazneciyana... Serkis Efendiye. Serkis olmasaydı... Ya kaçmasaydı...” ...

“Ne kadar bir zaman oldu şu Ermenilerin gittiği zamana? Çok olmasa gerek. Daha evlerin badanaları öyle duruyor. Şu ev de Serkisin. Bunu kim verdi sana Veli Hasan? Serkis senin baban mı?” ...

“Kasabaya geldiğinde yalınayaktın. Ve Ermeniler kaçtığında en güzel Ermeni evine sen kondun. Artin Külekyanın evini, Kendirlinin konağını sen ilkokul yaptın. Tanıdıklarına, konar göçer Türkmen Ağalarına, ileri gelenlerine teker teker Ermeni evlerini sen dağıttın. Çadırdan çıkıp Ermeni konaklarına geçtiler, işte şimdi seninle Çukurovayı paya çıkmış olanlar bu Ağaların oğullandır. Hayk Topuzyanın toprağını kan eder çiftliğinin tapusunu nasıl çıkardın muallim Bey, nasıl?” ...

“Altı bin dönümlük Vartan Beğyanın tarlasını hemen onun üstüne bir gün içinde yapıverdin, niçin?” ...

“Kim akıl ederdi ki bu kasabanın nüfusu iki binden üç bine, üç binden on bine yükselecek? Yarısına Kürtlerin yerleştirildiği, geriye kalanı da harabolmuş Ermeni örenlerinin dolacağını senden başka kim, kim, kim akıl edebilirdi?”

Yaşar Kemal aynı eserde Ermenilerden zor kullanarak alanlar olduğu gibi “paylaşımın” sonraki aşamalarında da gerginlik yaşandığını, “Süleyman” karakterinin Mustafa Ağa’nın evini dokuz silahlı kişiyle basması üzerinden ifade ediyordu.

“Buradan çıkacaksın. Panosyan’ın mirası bana düştü. Panosyanın oğlu olduğumdan değil... Çünküleyin Panosyan’ı ben iteledim. Ol sebepten Panosyan’ın bütün malı mülkü, konağı, tarlası, çiftliği, dükkanları hep bana kaldı”

Ancak bu romanın içeriğini en iyi anlatansa, belki eserden de daha ünlü olan, içinde sık sık geçen cümlesiydi:

“O iyi insanlar, o güzel atlara bindiler gittiler”

Kaynak: Agos.com.tr